

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

©2019 **ВОРОНЮК Є. В., ЧЕПЕЛЮК М. І.**

УДК 338.22:005.922.1:33(477+100)
JEL: B52; L26

Воронюк Є. В., Чепелюк М. І. Інституціональний підхід до формування економічної безпеки підприємницької діяльності в Україні та світі

У статті розглянуто інституціональний підхід до організації економічної безпеки підприємницької діяльності. Зазначено, що слід фокусувати увагу на діючому комплексі норм, правил, нормативів, організаційних структур, які сприяють гармонічному розвитку підприємництва, а також на впливі інституцій на підприємництво та його економічну безпеку. Визначено роль держави у формуванні інституційного середовища безпечного ведення господарської діяльності. Запропоновано складові інституційного середовища організаційного забезпечення економічної безпеки підприємництва. Встановлено, що формування економічної безпеки підприємницької діяльності на міжнародних ринках вимагає від сучасних підприємств своєчасної ідентифікації потреб зовнішнього середовища та оперативної адаптації до них як необхідної передумови забезпечення сталою зростання конкурентоспроможності національної економіки. Визначено місце України в міжнародних індексах розвитку (*Doing Business* та *Forbes*, який складає рейтинг найкращих країн для ведення бізнесу) та якість проведення реформ щодо покращення бізнес-клімату та підприємницької активності в країнах світу. Проаналізовано досвід різних країн у сфері забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності. Висвітлено особливості державної політики країн з високим рівнем економічного розвитку по забезпеченню економічної безпеки підприємницької діяльності. Визначено особливості застосування зарубіжного досвіду формування економічної безпеки підприємництва в умовах України.

Ключові слова: економічна безпека, підприємницька діяльність, інституціональний підхід, економічна безпека держави, міжнародний досвід, світова економіка, транснаціональне співробітництво, міжнародні організації.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-9-86-91>

Рис.: 1. **Бібл.:** 13.

Воронюк Євгенія Валеріївна – аспірантка кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: yevheniya.voronyuk@hneu.net

Чепелюк Маргарита Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: chepeliuk.margo@gmail.com

УДК 338.22:005.922.1:33(477+100)
JEL: B52; L26

UDC 338.22:005.922.1:33(477+100)
JEL: B52; L26

Воронюк Е. В., Чепелюк М. И. Институциональный подход к формированию экономической безопасности предпринимательской деятельности в Украине и мире

В статье рассмотрен институциональный подход к организации экономической безопасности предпринимательской деятельности. Указано, что следует фокусировать внимание на действующем комплексе норм, правил, нормативов, организационных структур, которые способствуют гармоничному развитию предпринимательства, а также на влиянии институтов на предпринимательство и его экономическую безопасность. Определена роль государства в формировании институциональной среды безопасного ведения хозяйственной деятельности. Предложены составляющие институциональной среды организационного обеспечения экономической безопасности предпринимательства. Установлено, что формирование экономической безопасности предпринимательской деятельности на международных рынках требует от современных предприятий своевременной идентификации потребностей внешней среды и оперативной адаптации к ним как необходимой предпосылки обеспечения устойчивого роста конкурентоспособности национальной экономики. Определено место Украины в международных индексах развития (*Doing Business* и *Forbes*, который составляет рейтинг лучших стран для ведения бизнеса) и качество проведения реформ по улучшению бизнес-климата и предпринимательской активности в странах мира. Проанализирован опыт разных стран в сфере обеспечения экономической безопасности предпринимательской деятельности. Отражены особенности государственной политики стран с высоким уровнем экономического развития по обеспечению экономической безопасности предпринимательской деятельности. Определены особенности применения зарубежного опыта по формированию экономической безопасности предпринимательства в условиях Украины.

Ключевые слова: экономическая безопасность, предпринимательская деятельность, институциональный подход, экономическая без-

Voroniuk Ie. V., Chepeliuk M. I. The Institutional Approach to the Formation of Economic Security of the Entrepreneurial Activities in Ukraine and Worldwide

The article considers the institutional approach to organization of economic security of entrepreneurial activities. It is indicated that attention should be focused on the current set of norms, rules, regulations, organizational structures that contribute to the harmonious development of entrepreneurship, as well as the impact of institutions on entrepreneurship and its economic security. The role of the State in shaping the institutional environment of a secure economic activity is defined. The components of institutional environment of the organizational security of entrepreneurship are suggested. It is determined that the formation of economic security of entrepreneurial activities in international markets requires modern enterprises to timely identify the needs of the external environment and quickly adapt to them as necessary prerequisites for ensuring sustainable growth of competitiveness of the national economy. Ukraine's place in the international development indices (*Doing Business* and *Forbes*, which compose the ranking of the best countries for business activities) and the quality of conduct of reforms to improve the business climate and entrepreneurial activities worldwide, is defined. The experience of different countries in ensuring the economic security of entrepreneurial activities is analyzed. The features of the State policy in the countries with high levels of economic development to ensure the economic security of entrepreneurial activities are reflected. The peculiarities of applying foreign experience on the formation of economic security of entrepreneurship in Ukraine are defined.

Keywords: economic security, entrepreneurship, institutional approach, economic security of the State, international experience, world economy, transnational cooperation, international organizations.

опасность государства, международный опыт, мировая экономика, транснациональное сотрудничество, международные организации.
Рис.: 1. Библи.: 13.

Воронюк Евгения Валерьевна – аспирантка кафедры международного бизнеса и экономического анализа, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина) **E-mail:** yevheniya.voronyuk@hneu.net

Чепелиук Маргарита Игоревна – кандидат экономических наук, доцент кафедры международного бизнеса и экономического анализа, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина) **E-mail:** chepeliuk.margo@gmail.com

Fig.: 1. **Bibl.:** 13.

Voroniuk Ievgeniia V. – Postgraduate Student of the Department of International Business and Economic Analysis, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: yevheniya.voronyuk@hneu.net

Chepeliuk Marharyta I. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of International Business and Economic Analysis, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: chepeliuk.margo@gmail.com

Економіка країни – це динамічна система, функціонування якої неможливе без взаємоузгодження основних векторів розвитку із сучасними вимогами соціальної, правової, екологічної та інших сфер життя. Такий механізм потребує детальної уваги до інституцій, які забезпечують його сталу роботу, адже на сучасному етапі розвитку економіки України забезпечення її економічної безпеки належить до найважливіших національних інтересів. Зміна політичного та економічного вектора подальшого розвитку України потягла за собою необхідність створення нових інституційних умов, в рамках яких проходило реформування законодавчої бази країни. Одним із наслідків реформування для підприємництва стала зміна умов функціонування бізнес-структур на території країни. Це привело до того, що організація економічної безпеки підприємницької діяльності зазнала суттєвих інституційних перетворень, які потребують наукового аналізу. Крім того, існує суттєвий брак нормативної бази в структурному забезпеченні економічної безпеки, з огляду на реформування системи державного управління, розпочатого в Україні. Змістовний аналіз світового досвіду щодо організації економічної безпеки підприємницької діяльності з метою її подальшої адаптації до українських реалій є необхідною умовою ефективного та стабільного функціонування національної економіки в цілому.

Питання економічної безпеки підприємницької діяльності в контексті інституціонального підходу досліджували такі вчені, як Т. Веблен, С. Сорокіна, Н. Лоханова, К. Нюстрьом, В. Геєць та інші. Авторами було розглянуто фактори та чинники інституціонального підходу, але постійно змінювані конкурентні умови, інформаційний вплив, зміни нормативно-правової бази потребують оновлення інституціонального підходу до формування економічної безпеки підприємницької діяльності, чим обумовлена необхідність комплексного дослідження.

Інституціональний підхід до формування економічної безпеки підприємницької діяльності формується на багатоаспектному розумінні поняття «інституції». Так, С. Г. Сорокіна у своїй вступній статті до праці Т. Веблена [1, с. 6] висловлює думку про те, що термін «інституціоналізм» розглядається через поняття: «інституція» (встановлення, звичай, порядок, прийнятий у суспільстві) та «інститут» (закріплення зви-

чаїв і порядків у вигляді закону або закладу). Поділ цих понять досить умовний, оскільки в концепціях інституціоналістів вони мають надзвичайно широкий і розмитий зміст.

Організація економічної безпеки підприємницької діяльності безпосередньо пов'язана з інститутами в політичній, соціологічній, фінансовій та інших сферах. Так, на думку Н. О. Лоханової, до числа найбільш проблемних інституціональних чинників для розвитку бізнесу в Україні належать: «рівень корупції, податкове регулювання, недостатній доступ до фінансування, рівень податків, інфляція, політична нестабільність, рівень криміналу і крадіжок тощо» [2, с. 11].

Значна кількість публікацій зосереджена на даній проблематиці, проте в процесі дослідження не було виявлено досвіду формування економічної безпеки підприємницької діяльності в Україні чи світі, що доводить актуальність даного дослідження.

Завданнями статті є:

- ✦ визначення основних положень інституціонального підходу до формування економічної безпеки підприємницької діяльності в Україні, враховуючи світовий досвід;
- ✦ розкриття ролі держави в підприємницькій діяльності за рахунок формування інституційного середовища економічної безпеки підприємництва в Україні;
- ✦ аналіз складових інституційного середовища організації економічної безпеки підприємницької діяльності в Україні та світі.

У сучасних умовах стає очевидним питання щодо формування економічної безпеки підприємницької діяльності, особливо коли це стосується виходу організації на міжнародні ринки. Так, Україна, завдяки своєму географічному положенню, викликає значний інтерес з боку зарубіжних держав. Основною перешкодою для встановлення економічної залежності країни є розмиті орієнтири розвитку, а саме: невизначеність власних позицій на світовому ринку та відсутність чітких стратегічних планів розбудови економіки, що, своєю чергою, негативно впливає на світовий авторитет країни. У зв'язку з цим формування економічної безпеки підприємницької діяльності в Україні вимагає комп-

лексного підходу з використанням довгострокової стратегії щодо перспективи розвитку національної економіки України та запровадження вдалого досвіду світових інституцій.

Державні інституції, не тільки як норми і правила, а й організаційні структури, впливають на безпечне ведення господарської діяльності. При цьому слід зауважити, що підприємництво виступає водночас і як продуцент, і як реципієнт установлених форматів безпечного ведення господарської діяльності.

У рамках інституціонального підходу важливу роль у формуванні економічної безпеки підприємництва відіграє держава як основний стейкхолдер країни. Зокрема, органами державної влади та уповноваженими особами формуються такі елементи інституційного середовища економічної безпеки господарської діяльності, як: нормативна правова база; розробка та впровадження програм допомоги підприємництву; розробка методів взаємодії підприємців з органами державної влади та інші.

Крім цього, на думку К. Нюстрьома (*K. Nyström*), «існує декілька причин, за яких можна стверджувати про наявність зв'язку між розміром уряду країни та підприємництвом. По-перше, великий державний сектор може зменшити масштаби ринку, доступні для потенційних підприємців. У сферах послуг, таких як освіта та охорона здоров'я, наявний високий рівень діяльності, що фінансується державою, що явно впливає на можливості приватних осіб займатися підприємницькою діяльністю в цих сферах. По-друге, великий урядовий сектор, який характеризується системою соціального забезпечення, також впливає на стимули стати підприємцем, тобто зменшує підприємництво на основі необхідності. Нарешті, ... розгалужена система соціального забезпечення також зменшує стимули до формування багатства, що важливо для активізації підприємництва» [3]. Тобто уряд, як інституція, має прямиий вплив на організацію безпечного середовища для розвитку підприємництва.

Процес економічного розвитку країни має багатоаспектний характер, і його втілення завжди формує нові завдання в різних сферах державної діяльності. Зокрема, він потребує утворення нових інституційних структур, метою яких постає гармонізація процесу розвитку держави в цілому, через формування більш дієвих умов функціонування конкретної чи міжгалузевої сфери: бізнес-середовища; соціальної політики; громадського та місцевого самоврядування тощо.

Аналізуючи міжнародний досвід країн з точки зору рівня економічної безпеки підприємництва, необхідно окремо виділити країни зі стабільною економічною системою. Політика таких країн, як Великобританія, Іспанія, Італія, Франція, Нідерланди, Німеччина, переважно спрямована на підтримку існуючого рівня безпеки підприємців та особистої еко-

номічної безпеки громадян. Такі країни, як Болгарія, Чехія, Румунія, Польща, Словаччина, Угорщина, що стали новими країнами – учасницями ЄС, знаходяться на завершальному етапі реформ із загального рівня економічної безпеки країни.

Концепція економічної безпеки США має за основу забезпечення економічних інтересів власних виробників у боротьбі з конкурентами на світових ринках завдяки посиленню стану економічної безпеки та правової захищеності підприємницької діяльності. Таким чином, конкурентоспроможність національної економіки США досягається завдяки підтримці власних товаровиробників та завоюванню нових міжнародних ринків.

Формування економічної безпеки підприємницької діяльності на міжнародних ринках вимагає від сучасних підприємств своєчасної ідентифікації потреб зовнішнього середовища й оперативної адаптації до них як необхідної передумови забезпечення сталого зростання конкурентоспроможності національної економіки. Так, у престижному світовому рейтингу *Doing Business* від Світового банку Україна піднялася на чотири позиції в рейтингу легкості ведення бізнесу *Doing Business 2018*. Таким чином, Україна опинилася на 76 місці зі 190 країн. Один пункт у рейтингу є можливістю залучити близько 600 млн дол. інвестицій для вітчизняного підприємництва [12; 13].

3 травня 2018 р. 128 країн світу здійснили рекордні 314 нормативних реформи щодо покращення бізнес-клімату та підприємницької активності. Майже третина всіх реформ, записаних у рейтингу 2018 р., були реалізовані у двох напрямках: відкриття бізнесу та забезпечення виконання контрактів. Країни Європи, Центральної Азії та Африки до півдня від Сахари взяли найактивнішу участь у реформуванні інституційної бази у 2018 р. Чотири з п'яти зазначених країн суттєво покращили умови для підприємницької діяльності. У цілому було проведено 107 реформ, в Африці на південь від Сахари вчергове було зафіксовано їх рекордну кількість у 2018 р. [12; 13].

Україна зайняла 80 місце в списку *Forbes*, який складає рейтинг найкращих країн для ведення бізнесу на 2018 р. Як зазначається, такий список очолила Великобританія, за нею йдуть Нова Зеландія, Нідерланди, Швеція та Канада, Польща зайняла 34-е, Росія – 54-е, а Молдова – 84-е місця. *Forbes* складає рейтинг на основі даних про найбільші економіки світу за останні 12 років. Журнал оцінює 153 країни за 15 критеріями, такими як рівень корупції, свобода (особиста, торгова та фінансова), бюрократизм і захищеність інвесторів, рівень економічної безпеки країни. Закріплення такого результату неможливе без створення принципово нової системи норм та інституцій, що спрямовані на оновлення та активізацію розвитку рівня підприємства [12; 13].

У рамках створення безпечних умов для гармонічного розвитку підприємництва в Україні було розроблено та прийнято «Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва на період до 2020 року». Реалізація цього комплексного документа зумовила «необхідність утворення нового консультативно-дорадчого органу при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі Офісу малого і середнього підприємництва» [4]. Формування урядом країни нового, додаткового органу демонструє практичні наслідки втілення інституціонального підходу до організації безпечного бізнес-середовища.

Інституційне середовище організації економічної безпеки підприємницької діяльності містить не тільки державні інституції. Воно являє собою комплекс структур, правил і нормативів, які є похідними багатьох складових підприємницької діяльності. Загальну структуру інституційного середовища наведено на рис. 1.

Рис. 1. Складові інституційного середовища організації економічної безпеки підприємницької діяльності

Так, до інституцій наднаціонального характеру належать структури в різних сферах діяльності, які орієнтовані на транснаціональне співробітництво. Сюди також відносяться міжнародні організації, рішення яких мають як консультативний, так і обов'язковий характер для органів державної влади. Наприклад, Міжнародна організація праці, учасником якої Україна є з 1954 р. Ця спеціалізована установа ООН упродовж своєї діяльності ухвалила 189 конвенцій і 202 рекомендації. Завдяки цій інституційній установі в країнах-учасниках впорядковано трудові відносини, реформовано трудове законодавство, викорено дитячу та примусову працю [5].

Урядові структури, як і уряд сам по собі, як було зазначено вище, являє собою окрему інституцію та ви-

конує функції продуцента додаткових структур інституційного середовища, якщо їх впровадження необхідно з огляду на процеси економічного та політичного розвитку та відповідно до потреб підприємництва. Так, урядом у відповідь на ініціативу Мінекономрозвитку було запроваджено проведення «дерегуляційних Кабмінів». У рамках цього проекту проводиться оперативний розгляд тих нормативно-правових актів, прийняття котрих може «зменшити регуляторний тиск на бізнес і покращити бізнес-клімат» [6].

Громадські інституції виконують інформаційні функції та об'єднують суб'єктів підприємницької діяльності в окремі групи за спеціалізованим, галузевим спрямуванням. Одним із гравців серед громадських інституційних структур у сфері бізнесу є Офіс ефективного регулювання (*Better Regulation Delivery Office*) – «незалежний експертно-аналітичний центр, який фінансується Європейським Союзом в рамках проекту FORBIZ та Ініціативи EU4 Business» [7]. Завдяки їх роботі скасовано більше 900 нормативно-правових актів, які погіршували умови ведення бізнесу; запроваджено платформу «PRO» – Платформу ефективного регулювання, яка сприяє підприємницькій активності, розповідаючи початківцям про етапність відкриття різних видів господарської діяльності, та містить інші сервіси для сприяння діалогу між бізнесом та урядом, зокрема допомагає підприємцям зрозуміти та виконувати встановлені державою стандарти та контролювати процес їх формування [8].

В умовах впровадження реформи державного управління окремого значення набувають місцеві інституційні структури. Зокрема, децентралізація передбачає формування умов і нормативно-правової бази для впровадження програмно-планових актів, реалізації державних концепцій. Так, відповідно до обраного в країні вектора децентралізації влади, Кабінет Міністрів підготував проект «Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [9]. У рамках цієї стратегії окрема увага буде приділятися реформуванню місцевих органів виконавчої влади та системи місцевого самоврядування. Такі інституційні умови створять ще більш безпечне середовище для функціонування бізнес-структур і будуть сприяти розвитку підприємництва за рахунок державних замовлень. Як доповів віце-прем'єр-міністр, міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів у червні 2019 р., «сьогодні в громадах малий і середній бізнес є основним учасником торгів у системі Прозорро.Продажі. Кожного місяця в ній реєструються майже 5 тисяч нових постачальників, серед яких майже 80% – це представники місцевого бізнесу, що діють в межах 1–2 областей» [10].

Економічні інституції поділяються на фінансові та страхові, котрі постають учасниками відносин між державою та суб'єктами господарювання. При цьому фінансовий сектор впливає на підприємництво, на-

громаджуючи кредитні проценти та встановлюючи розцінки на свої послуги. В Україні активно формується ринок небанківських фінансових установ, які також пропонують кредитування малого та середнього бізнесу; попит на отримання кредитів у банківських установах збільшився з 5 254 640 млн грн у 2018 р. до 5 736 136 млн грн на липень 2019 р. [11]. Це говорить про те, що немонетарні методи регулювання економіки, створення нових економічних і фінансових інституцій призвело до підвищення підприємницької активності та збільшення купівельної спроможності громадян.

Досить важливими для безпечного ведення підприємницької діяльності постають інституційні утворення правового спрямування. Вони являють собою специфічну галузь, оскільки мають дисциплінарний характер. Саме цими інституціями забезпечується створення правил, принципів і форматів діяльності всіх інших інституцій. До цього сектора належать: уряд країни, правоохоронні органи, суди та інші структури, метою яких є створення та впровадження нормативно-правової бази та нагляд за дотриманням встановлених норм і правил.

ВИСНОВКИ

Таким чином, з позиції інституціонального підходу до формування економічної безпеки підприємницької діяльності, слід фокусувати увагу на діючому комплексі норм, правил, нормативів, організаційних структур, які сприяють гармонічному розвитку підприємництва, а також на впливі інституцій на підприємство та його економічну безпеку. Сьогодні у векторі децентралізації та євроінтеграції в Україні створюється багато інституційних структур, як організаційних так і нормативних, але все ж таки основна роль в інституціональному підході належить державі. Розгляд позитивного досвіду світових держав з формування економічної безпеки підприємницької діяльності вказує на потребу вдосконалення інституціональних підходів до економічної безпеки країни в цілому та на рівні підприємств. Так, на основі детального аналізу Україна зможе створити інституційне середовище економічної безпеки підприємницької діяльності, яка буде направлена на досягненні сталого та ефективного розвитку національної економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Веблен Т. Теория праздного класса: экономическое исследование институций / пер. с англ. М.: Прогресс, 1984.
2. Лоханова Н. О. Облік у системі управління економічною стійкістю підприємств: інституціональний підхід: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09. Одеса, 2013. 36 с.
3. Nyström K. The institutions of economic freedom and entrepreneurship: evidence from panel data. *Public Choice*. 2008. Vol. 136. Issue 3–4. P. 269–282. DOI: 10.1007/s11127-008-9295-9

4. Розпорядження КМУ «Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» від 10.05.2018 р. № 292-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2018-p>

5. Міжнародна організація праці / Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour>

6. Сприятливі умови для бізнесу / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=112a480c-9492-4736-99ed-b0f3b1152c27&title=SpriiatliviUmoviDliaBiznesu>

7. Офіс ефективного регулювання (Better Regulation Delivery Office). URL: <https://brdo.com.ua/pro-nas/>

8. Платформа ефективного регулювання. URL: <https://regulation.gov.ua/>

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації у 2018–2020 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 12 вересня 2018 р. № 733. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-realizaciyi-u-20182020-rokah-derzhavnoi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2020-roku>

10. Степан Кубів: Децентралізація відкриває нові можливості розвитку малого і середнього бізнесу як економічної основи громад. 19.06.2019 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/stepan-kubiv-decentralizaciya-vidkrivayenovi-mozhливosti-rozvitku-malogo-i-serednogo-biznesu-yak-ekonomichnoi-osnovi-gromad>

11. Грошово-кредитна статистика Національного Банку України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial>

12. Отенко І. П., Чепелюк М. І. Корпоративна культура: міжнародний та трансформаційний аспекти: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 272 с.

13. Schwab K. The Global Competitiveness Report 2017–2018 // World Economic Forum. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

REFERENCES

“Hroshovo-kredytна statystyka Natsionalnogo banku Ukrainy” [National Bank of Ukraine Monetary Statistics]. <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial>

Lokhanova, N. O. “Oblik u systemi upravlinnia ekonomichnoiu stiikistiu pidpriemstv: instytutsionalnyi pidkhid” [Accounting in the system of enterprise economic stability management: an institutional approach]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk*: 08.00.09, 2013.

[Legal Act of Ukraine] (2018). <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-realizaciyi-u-20182020-rokah-derzhavnoi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2020-roku>

[Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2018-p>

“Mizhnarodna orhanizatsiia pratsi” [International Labor Organization]. Postiine predstavnytstvo Ukrainy pry viddilenni OON ta inshykh mizhnarodnykh orhanizatsiakh u Zhenevi. <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour>

Nyström, K. “The institutions of economic freedom and entrepreneurship: evidence from panel data”. *Public Choice*, vol. 136, no. 3-4 (2008): 269-282. DOI: 10.1007/s11127-008-9295-9

"Ofis efektyvnoho rehulivannia (Better Regulation Delivery Office)" [Better Regulation Delivery Office]. <https://brdo.com.ua/pro-nas/>

Otenko, I. P., and Chepeliuk, M. I. *Korporatyvna kultura: mizhnarodnyi ta transformatsiinyi aspekty* [Corporate culture: international and transformational aspects]. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia, 2018.

"Platforma efektyvnoho rehulivannia" [An effective regulation platform]. <https://regulation.gov.ua/>

"Spryiatlyvi umovy dlia biznesu" [Favorable business environment]. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=112a480c-9492-4736-99ed-b0f3b1152c27&title=SpryiatlyviUmoviDliaBiznesu>

"Stepan Kubiv: Detsentralizatsiia vidkryvaie novi mozhlyvosti rozvytku maloho i sereidnyoho biznesu yak ekonomichnoi osnovy hromad" [Stepan Kubov: Decentralization opens up new opportunities for the development of small and medium-sized businesses as an economic basis for communities]. 19.06.2019 r. <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/stepan-kubiv-decentralizaciya-vidkrivaye-novi-mozhlyvosti-rozvitku-malogo-i-serednogo-biznesu-yak-ekonomichnoyi-osnovi-gromad>

Schwab, K. "The Global Competitiveness Report 2017-2018". World Economic Forum. <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

Veblen, T. *Teoriya prazdnogo klassa: ekonomicheskoye issledovaniye institutsiy* [The Theory of Leisure Class: An Economic Study of Institutions]. Moscow: Progress, 1984.